Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

4 päivänä huhtikuuta 2019 *

Henkilöstö – Virkamiehet – Asia ”Eurostat” – Kansallinen rikosoikeudellinen menettely – Syytteestä luopuminen – Avustamispyyntö – Väärinkäytösten paljastaja – Syyttömyysolettama – Vahingonkorvaus- ja kumoamiskanne

Asiassa T-61/18,

Amador Rodriguez Prieto, Euroopan komission entinen virkamies, kotipaikka Steinsel (Luxemburg), edustajinaan asianajajat S. Orlandi, T. Martin ja R. García-Valdecasas y Fernández,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään B. Mongin ja R. Striani,

vastaajana,

jossa on kyse SEUT 270 artiklaan perustuvasta vaatimuksesta saada ensisijaisesti korvaus aineellisista vahingoista ja henkisestä kärsimyksestä, joita kantaja väittää kärsineensä, ja saada toissijaisesti kumotuksi 28.3.2017 tehty komission päätös, jolla kantajan esittämä avustamispyyntö hylättiin,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. M. Collins sekä tuomarit R. Barents ja J. Passer (esittelevä tuomari),

kirjaaja: hallintovirkamies R. Ramette,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 17.1.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat

1 Kantaja Amador Rodriguez Prieto oli Euroopan komission virkamies vuosina 1987–2003.

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

2 Kantaja nimitettiin 1.3.1998 päälliköksi Eurostatin (Euroopan unionin tilastotoimisto) C osaston yksikköön C1 ”Tieto ja tiedonjakaminen; liikenne; tekninen yhteistyö kolmansien maiden kanssa; ulkomaankaupan ja unionin sisäisen kaupan tilastot”.

3 Eurostat on huolehtinut keräämiensä tilastotietojen jakamisesta yleisölle vuodesta 1996 lähtien Euroopan yhteisöjen virallisten julkaisujen toimiston (jäljempänä julkaisutoimisto) avulla, ja julkaisutoimisto on perustanut myyntipisteiden verkoston (jäljempänä myyntipisteet). Eurostatin, julkaisutoimiston ja myyntipisteiden välillä vuonna 1996 tehdyissä kolmen osapuolen sopimuksissa määrättiin monimutkaisesta laskutusketjusta, jossa Eurostat sai enintään 55 prosenttia kyseisten, kaupan pidettyjen tilastojen laskutushinnasta.

4 Kantajan esimies B syytti kantajaa siitä, että tämä oli hyväksynyt etenkin Planistat-nimisen yrityksen kanssa tehtyihin kolmen osapuolen sopimuksiin perustuvat menot.

5 Kantaja pyysi 27.10.1998 päivätyllä muistiolla toteuttamaan sisäisen tarkastuksen Eurostatissa näiden sopimusten hallinnoinnista. Lisäksi hän pyysi, että häneltä poistettaisiin menojen maksumääräysten allekirjoittamisvaltuudet, mikä tehtiin 27.11.1998 päivätyllä muistiolla.

6 Syyskuussa 1999 sisäisessä tarkastuksessa todettiin, että Eurocost-, Eurogramme-, Datashop-, Planistat- ja CESD Communautaire -nimisten yritysten kanssa tehtyjen kolmen osapuolen sopimusten taloudelliseen hallinnointiin liittyi sääntöjenvastaisuuksia, joiden takia kaikkien varojen kohdalla ei noudatettu komission talousarviosäännöksiä.

7 Sisäistä tarkastusta koskeva kertomus toimitettiin 3.1.2000 komission varainhoidon valvonnan pääosastolle.

8 Komission varainhoidon valvonnan pääosasto saattoi asian Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) käsiteltäväksi 17.3.2000. OLAF käynnisti useita tutkimuksia, jotka koskivat muun muassa sopimuksia, jotka Eurostat oli tehnyt Eurocostin, Eurogrammen, Datashopin, Planistatin ja CESD Communautairen kanssa, sekä näille yrityksille myönnettyjä tukia ja käyttöön otettua laskutusjärjestelmää.

9 OLAF välitti 19.3.2003 Planistatin kanssa tehtyä sopimusta koskevan asiakirja-aineiston Pariisin (Ranska) valtionsyyttäjälle, joka käynnisti 4.4.2003 tutkinnan kavalluksen salaamisesta ja osallisuudesta kavallukseen.

10 Komissio antoi asian 11.6.2003 myös sisäisen tarkastuksen yksikölleen, joka laati kolme kertomusta: 7.7.2003 ja 24.9.2003 päivätyt kertomukset sekä 22.10.2003 päivätyn loppukertomuksen.

11 Komissio antoi oikeudelliselle yksikölleen OLAFin 22.4.2003 antaman kertomuksen perusteella valtuudet tehdä X:stä kantelun, joka tehtiin 10.7.2003 Pariisin valtionsyyttäjälle ja jonka perusteena oli kavalluksen salaaminen ja osallisuus kavallukseen. Kantelu koski Euroopan unionin virkamiesten tai toimihenkilöiden mahdollisia varojen väärinkäyttöjä, joista oli aiheutunut haittaa unionin taloudellisille eduille. Pariisin valtionsyyttäjän aloittama tutkinta laajennettiin 4.8.2003 täydentäviksi syytetoimiksi, joiden perusteena oli kavallus.

12 Kantaja ilmoitti komissiolle 11.6.2008, että Ranskan poliisi oli kutsunut hänet kuultavaksi todistajana kyseisessä rikosoikeudellisessa menettelyssä. Hän pyysi näin nimittävää viranomaista (jäljempänä nimittävä viranomainen) poistamaan hänen pidättymisvelvollisuutensa Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) 19 artiklan mukaisesti ja vaati matkakulujensa korvaamista Luxemburgista (Luxemburg) Pariisiin.

13 Nimittävä viranomainen poisti kantajan pidättymisvelvollisuuden 30.6.2008, mutta hylkäsi matkakulujen korvaamista koskevan vaatimuksen. Kyseisestä päätöksestä 21.7.2008 tehty valitus hylättiin 20.11.2008.

14 Ranskan poliisi kuuli kantajaa 7.10.2008.

15 Kantaja esitti 22.10.2008 ensimmäisen avustamispyynnön (joka kirjattiin viitenumerolla D/505/08) henkilöstösääntöjen 24 artiklan perusteella. Hän toi esille muun muassa, että pyytäessään sisäistä tarkastusta lokakuussa 1998 hän oli toiminut väärinkäytösten paljastajana ja että hänen ja kyseisen toimielimen välillä olevat yhteiset intressit edellyttivät, että toimielin avustaisi häntä. Hänen mukaansa komission piti siis vastata asianajan palkkioista, joita hänelle oli aiheutunut Ranskan poliisin kutsuttua hänet todistajaksi.

16 Tämä ensimmäinen avustamispyyntö hylättiin 17.12.2008. Komissio ilmoitti saaneensa tietää, että kantaja oli saatettu syyteharkintaan 7.10.2008 pidetyssä istunnossa. Komission mukaan henkilöstösääntöjen 24 artiklan kaksi soveltamisedellytystä, joiden mukaan virkamieheen tai hänen omaisuuteensa pitää kohdistua uhka, loukkaaminen tai muu vastaava ja tapahtumien ja virkamiehen aseman tai tehtävien välillä on oltava syy-yhteys, eivät täyttyneet. Komission päätöstä ei riitautettu.

17 Tribunal de grande instance de Paris'n (Pariisin alioikeus, Ranska) tutkintatuomari teki 9.9.2013 syyttämättäjättämispäätöksen kaikista rikosoikeudellisessa menettelyssä syyteharkintaan saatetuista henkilöistä, myös kantajasta (jäljempänä syyttämättäjättämispäätös).

18 Komissio valitti syyttämättäjättämispäätöksestä 17.9.2013.

19 Cour d'appel de Paris (Pariisin ylioikeus, Ranska) vahvisti syyttämättäjättämispäätöksen 23.6.2014 antamallaan tuomiolla.

20 Komissio teki 27.6.2014 kassaatiovalituksen Cour d'appel de Paris'n 23.6.2014 antamasta, syyttämättäjättämispäätöksen vahvistaneesta tuomiosta.

21 Cour de cassation (ylin tuomioistuin, Ranska) hylkäsi komission valituksen, joka koski 23.6.2014 annettua syyttämättäjättämispäätöksen vahvistanutta Cour d'appel de Paris'n tuomiota, 15.6.2016 antamallaan tuomiolla, johon rikosoikeudellinen menettely päättyi.

22 Kantaja jätti 28.11.2016 henkilöstösääntöjen 24 artiklan nojalla toisen avustamispyynnön viitaten erityisesti 9.9.2016 annettuun tuomioon De Esteban Alonso v. komissio (T-557/15 P, ei julkaistu, EU:T:2016:456, 59 kohta) sekä Cour de cassationin 15.6.2016 antamaan tuomioon tarkoituksenaan saada komissio vastaamaan asianajajan palkkioista, joita hänelle oli aiheutunut puolustautumisesta ranskalaisissa tuomioistuimissa. Hän vaati myös, että hänen asemansa väärinkäytösten paljastajana tunnustettaisiin häntä koskeviin asiakirjoihin liitettävässä muistiossa, jotta hänen ammatillinen kunniansa palautuisi. Hän vaati toissijaisesti korvaamaan vahingon, joka oli aiheutunut toimielimen virkavirheestä, kun toimielin ei ollut ottanut huomioon hänen asemaansa väärinkäytösten paljastajana, vaan oli kieltäytynyt hänen suojelemisestaan.

23 Nimittävä viranomainen totesi 28.3.2017 tehdyllä päätöksellä (jäljempänä riidanalainen päätös), että toinen avustamispyyntö oli jätettävä tutkimatta pääosin siitä syytä, ettei kantaja ollut osoittanut mitään uutta tosiseikkaa sen jälkeen, kun ensimmäinen avustamispyyntö hylättiin 17.12.2008. Nimittävä viranomainen katsoi lisäksi, että toinen avustamispyyntö oli perusteeton, samoin kuin korvausvaatimuskin.

24 Kantajalle ilmoitettiin 10.4.2017 päivätyllä komission kirjeellä, jonka viitenumero oli CMS 16/056, että Eurostat-asian yhteydessä oli aloitettu kantajan osalta komission käyttämän ilmaisun mukaan "kurinpitoasia", jonka käsittely oli lopetettu.

25 Kantaja teki riidanalaisesta päätöksestä kannetta edeltävän hallinnollisen valituksen 28.6.2017.

26 Tämä valitus hylättiin 30.10.2017.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

27 Kantaja nosti käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 5.2.2018 toimittamallaan kannekirjelmällä.

28 Kantaja ilmoitti luopuvansa vastauskirjelmän toimittamisesta 4.6.2018 toimittamallaan kirjelmällä.

29 Kantaja vaatii olennaisin osin, että unionin yleinen tuomioistuin

– ensisijaisesti velvoittaa komission korvaamaan kantajalle 68 831 euroa aineellisista vahingoista ja 100 000 euroa henkisestä kärsimyksestä

– toissijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– jättää kanteen tutkimatta tai ainakin hylkää sen perusteettomana

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

31 Kantaja esittää kanteensa tueksi ensinnäkin, että hänen henkilöstösääntöjen 24 artiklan nojalla esittämänsä avustamispyyntö voitiin ottaa tutkittavaksi, samoin kuin hänen kanteensa, jossa vaaditaan kumoamaan kyseisen avustamispyynnön hylkäämisestä tehty päätös. Kantaja vaatii sitten ensisijaisesti unionia sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen siitä, ettei komissio ole väitetysti ottanut huomioon hänen asemaansa väärinkäytösten paljastajana, ja toissijaisesti riidanalaisen päätöksen kumoamista.

Avustamispyynnön ja riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan kanteen tutkittavaksi ottaminen

32 Kantaja kiistää kannekirjelmässään näkemyksen, jonka komissio esittää riidanalaisessa päätöksessä ja jonka mukaan toinen avustamispyyntö on jätettävä tutkimatta.

33 Vaikkei nimittävän viranomaisen tarvitse avustaa virkamiestä, jonka epäillään laiminlyöneen ammatilliset velvollisuutensa, kantajan mukaan komission yksityisoikeudellinen vaatimus ei ole lopullisena esteenä sille, ettei komissio voisi avustaa häntä myöhemmin. Nimittävällä viranomaisella on ollut käsiteltävässä asiassa käytettävissään todisteita, jotka osoittavat kantajan toimineen väärinkäytösten paljastajana.

34 Kantaja väittää, ettei se seikka, että hänelle aiheutunut vahinko johtuu Ranskan viranomaisten toiminnasta, estä henkilöstösääntöjen 24 artiklan soveltamista. Hän vetoaa väärinkäytösten paljastajan asemaan osoittaakseen, että hänen saattamisensa syyteharkintaan ja häntä koskenut rikosoikeudellinen menettely olivat lainvastaisia.

35 Kantaja tuo vielä esille kiistäneensä aina osallistuneensa tietoisesti sellaiseen hallinnointijärjestelmään, jossa ei noudateta talousarviosäännöksiä, minkä osoittaa hänen pyyntönsä menojen maksumääräysten allekirjoittamisvaltuuksien poistamisesta. Kantajan mukaan nimittävän viranomaisen olisi pitänyt katsoa näissä olosuhteissa, ettei kantajan etu ollut ristiriidassa nimittävän viranomaisen edun kanssa ja

että kantajan tapaus olisi pitänyt erottaa muiden asiaan osallisten virkamiesten tapauksesta etenkin ranskalaisissa tuomioistuimissa puolustautumisesta kantajalle aiheutuneiden kulujen korvaamisen osalta.

36 Komissio väittää olennaisin osin, ettei riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevaa vaatimusta voida ottaa tutkittavaksi siksi, että toinen avustamispyyntö oli jätettävä tutkimatta, koska kantaja oli yhtäältä toistanut vain aikaisemman avustamispyyntönsä uusia tosiseikkoja esille tuomatta ja koska toisaalta kantaja oli esittänyt tämän uuden avustamispyynnön, vaikkei ollut käyttänyt kaikkia kansallisia oikeussuojakeinoja.

37 Komission väitteestä, joka koskee toisen avustamispyynnön tutkimatta jättämistä siksi, ettei kantaja ole vedonnut uusiin tosiseikkoihin, on todettava yhtäältä, että mainittuun avustamispyyntöön (ks. edellä 22 kohta) sisältyy yksi uusi tosiseikka verrattuna ensimmäiseen avustamispyyntöön (ks. edellä 15 kohta), joka jätettiin pian sen jälkeen, kun tribunal de grande instance de Paris'n tutkintatuomari oli saattanut kantajan syyteharkintaan.

38 Tämä uusi tosiseikka liittyy tutkintatuomarin 9.12.2013 tekemään syyttämättäjättämispäätökseen, joka vahvistettiin komission tekemän valituksen jälkeen kahteen kertaan, viimeisimpänä lopullisesti Cour de cassation 15.6.2016.

39 Syyttämättäjättämispäätös, sen vahvistaminen muutoksenhaussa ja kassaatiovalituksen hylkääminen, jotka olivat vastoin komission vankkumatonta näkemystä, jonka mukaan kantaja oli tehnyt rikoksen ja joka käy ilmi komission muutoksenhaku- ja kassaatiomenettelyssä toimittamista kirjelmistä – olivat kokonaisuutena uusi tosiseikka.

40 Ranskalainen tutkintatuomari toi toki syyttämättäjättämispäätöksessä esille, että Eurostatissa tehtyjen kolmen osapuolen sopimusten täytäntöönpanosta johtuva järjestelmä oli vastoin Euroopan yhteisöjen talousarvioon sovellettavan 21.12.1977 annetun varainhoitoasetuksen (EYVL 1977, L 356, s. 1; jäljempänä varainhoitoasetus) 4 artiklan 1 kohtaa, ja cour d'appel de Paris lausui 23.6.2014 antamassaan tuomiossa, ettei varainhoitoasetuksessa säädettyjen kaltaisia varojen uudelleenkäyttöä koskevia säännöksiä ollut noudatettu.

41 Nämä toteamukset on kuitenkin esitetty yhdistämättä niitä keneenkään tiettyyn henkilöön, kantajaa nimeämättä.

42 Lisäksi rikosasiaa käsitellyt ranskalainen tuomioistuin totesi samaan aikaan, ettei vilpillistä tarkoitusta eikä varojen väärinkäyttöä ollut, ja se esitti muutamia lausumia todeten ensinnäkin, ettei myyntipisteiden järjestelmä ole varainhoitoasetuksen mukainen, mutta Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimen mukaan se on välttämätön "kyseisen asetuksen mukautumattomuuden vuoksi" ja "se on täsmälleen samanlainen kuin järjestelmä, joka on jo täysin laillisesti julkaisutoimiston käytössä"; ja toiseksi, että "olemassa olevilla yhteisön menettelyillä ei pystytä varmistamaan Eurostatin tuottamien tilastojen pitämistä kaupan joustavissa ja toimivissa puitteissa, ja koska tähän sopivaa menettelyä ei ollut olemassa, oli välttämätöntä löytää ratkaisuja, joiden avulla Eurostat pystyi täyttämään tehtävänsä"; ja kolmanneksi, että "varainhoidon valvonta, joka oli alun perin mukana myyntipisteiden verkoston luomisessa ja joka ei ollut suhtautunut suopeasti verkoston perustamiseen kolmen osapuolen sopimuksiin perustuvalla järjestelmällä, ei ollut todellisuudessa lainkaan kiinnostunut järjestelmän toimintaan liittyvistä yksityiskohtaisista säännöistä, minkä vuoksi Eurostatissa vastuulliset henkilöt olivat joutuneet asemaan, jossa heidän oli toimittava ja he saattoivat toimia "parhaaksi katsomallaan tavalla", ja samaan aikaan komission strategiana oli lisätä tilastojen tarjontaa tilastojen suuren kysynnän vuoksi" (syyttämättäjättämispäätös, cour d'appel de Paris'n 23.6.2014 antama tuomio).

43 Edellä esitetystä seuraa, että kantaja oli vedonnut asianmukaisesti uuteen tosiseikkaan viitatessaan rikosoikeudellisissa menettelyissä Ranskassa annettuihin ratkaisuihin.

44 Toisen avustamispyynnön tutkimatta jättämisestä siksi, ettei kantaja ollut käyttänyt kaikkia kansallisia oikeussuojakeinoja, on todettava toisaalta, että kyseinen väite perustuu siihen olettamaan, että avustamista koskevaa henkilöstösääntöjen 24 artiklaa voidaan soveltaa käsiteltävässä asiassa ja että näin henkilöstösääntöjen kyseiseen artiklaan perustuva hallinnon ankara vastuu edellyttää, että kansalliset oikeussuojakeinot vahingon aiheuttanutta kolmatta osapuolta vastaan on käytetty.

45 Kuten jäljempänä 46–59 kohdassa esitetään, tämä olettama on virheellinen.

46 Henkilöstösääntöjen 24 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Unioni avustaa virkamiestä erityisesti oikeudellisissa toimenpiteissä sellaista henkilöä vastaan, joka uhkaa, loukkaa, solvaa tai herjaa virkamiestä tai hänen perheensä jäsentä tai hyökkää heitä vastaan tai vahingoittaa heidän omaisuuttaan virkamiehen aseman tai tehtävän vuoksi.

Se korvaa yhteisvastuullisesti tapauksissa aiheutuneet vahingot sillä edellytyksellä, että virkamies ei ole tahallisesti tai törkeästä tuottamuksesta aiheuttanut vahinkoja eikä voi saada korvausta vahingonaiheuttajalta.”

47 Oikeuskäytännön mukaan henkilöstösääntöjen 24 artiklan tarkoituksena on taata virkamiesten ja toimihenkilöiden turvallisuus tällä hetkellä ja tulevaisuudessa, jotta nämä voisivat suorittaa tehtävänsä paremmin yksikön yleisen edun mukaisesti (tuomio 12.6.1986, Sommerlatte v. komissio, 229/84, EU:C:1986:241, 19 kohta; tuomio 27.6.2000, K v. komissio, T-67/99, EU:T:2000:169, 35 kohta ja tuomio 20.7.2011, Gozi v. komissio, F-116/10, EU:F:2011:124, 12 kohta). Toimielintä koskeva avustamisvelvollisuus tarkoittaa siis sekä toimielimen henkilöstön suojelua että sen omien etujen turvaamista, ja se perustuu näin yhteisten intressien olettamaan. Oikeuskäytännössä onkin todettu, ettei hallinnolla ole velvollisuutta avustaa virkamiestä, jonka epäillään laiminlyöneen ammatilliset velvoitteensa vakavalla tavalla ja jota vastaan voidaan aloittaa tämän perusteella kurinpidollisia syytetoimia (tuomio 23.11.2010, Wenig v. komissio, F-75/09, EU:F:2010:150, 49 kohta).

48 Tarkemmin sanottuna vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan henkilöstösääntöjen 24 artiklassa asetetulla avustamisvelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että toimielimen on puolustettava virkamiehiä ja toimihenkilöitä kolmansien osapuolten toimia vastaan, muttei toimielimestä lähtöisin olevia toimia vastaan, joiden valvonnasta säädetään toisaalla henkilöstösäännöissä (tuomio 9.9.2016, De Esteban Alonso v. komissio, T-557/15 P, ei julkaistu, EU:T:2016:456, 45 kohta ja tuomio 13.7.2018, Curto v. parlamentti, T-275/17, EU:T:2018:479, 111 kohta; ks. vastaavasti myös tuomio 12.7.2011, komissio v. Q, T-80/09 P, EU:T:2011:347, 66 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Käsiteltävässä asiassa Ranskan oikeusviranomaiset saattoivat kantajan syyteharkintaan 7.10.2008. Tämä syyteharkintaan saattaminen tapahtui kyseisten oikeusviranomaisten 4.4.2003 käynnistämän tutkinnan jatkuttua niiden tietojen vuoksi, joita OLAF toimitti niille 19.3.2003, sekä komission X:stä 10.7.2003 tekemän kantelun jälkeen.

50 Kun syyttämättäjättämispäätös tehtiin kaikkien syyteharkintaan saatettujen henkilöiden, myös kantajan, osalta, jatkui Ranskassa käyty rikosoikeudellinen menettely komission tehtyä kyseisestä päätöksestä valituksen, joka hylättiin päätöksen vahvistaneella cour d’appel de Paris’n 23.6.2014 antamalla tuomiolla, josta komissio teki edelleen valituksen, joka hylättiin Cour de cassationin 15.6.2016 antamalla tuomiolla.

51 On tuotava esille, kuten unionin tuomioistuin on jo todennut De Esteban Alonson osalta 9.9.2016 antamassaan tuomiossa De Esteban Alonso v. komissio (T-557/15 P, ei julkaistu, EU:T:2016:456, 49 kohta), että Ranskan oikeusviranomaisten toteuttamat toimet, erityisesti kantajan saattaminen syyteharkintaan, eivät ole henkilöstösääntöjen 24 artiklassa tarkoitettuja toimia. Nämä toimet kuuluvat

kyseisen rikosoikeudellisen menettelyn normaaliin kulkuun, eikä kantaja väitä missään vaiheessa vakavissaan, että kyseiset oikeusviranomaiset olisivat toimineet tässä lainvastaisesti häntä vastaan, millä olisi näin voitu perustella komission henkilöstösääntöjen 24 artiklan nojalla antama apu.

52 Kuten oikeuskäytännöstä käy olennaisin osin ilmi, vaikka henkilöstösääntöjen 24 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu avustamisvelvollisuus on virkamiehelle olennainen henkilöstösääntöihin perustuva tae, joka ei edellytä, että avustusta pyytävän virkamiehen olisi osoitettava etukäteen pyynnön perustana olevien toimien lainvastaisuus, virkamiehen on kuitenkin esitettävä todisteet, joista voidaan ensi näkemältä päätellä, että kyseiset toimet on kohdistettu virkamieheen hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi ja että ne ovat asiassa sovellettavan kansallisen lain vastaisia (tuomio 23.11.2010, Wenig v. komissio, F-75/09, EU:F:2010:150, 48 kohta).

53 Näin ei ole käsiteltävässä asiassa, sillä kantaja ei väitä vakavissaan, että Ranskan oikeusviranomaiset olisivat toimineet hänen suhteensa lainvastaisesti, eikä hän esitä mitään tätä tukevia todisteita.

54 Lisäksi on todettava, ettei kantaja pyydä komissiolta apua tosiasiassa kolmansien osapuolten toimia vastaan, vaan komission itsensä toteuttamia toimia vastaan; nämä toimet ovat olleet kantajan osalta aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn taustalla, ja niiden takia etenkin rikosoikeudellinen menettely jatkui aina Cour de cassationin 15.6.2016 antamaan tuomioon.

55 Vaikka on totta, että Ranskan oikeusviranomaiset saattoivat kantajan syyteharkintaan, komissio on siltikin rikosoikeudellisen menettelyn alullepanija kyseisille oikeusviranomaisille toimittamiensa tietojen ja kantelun tekemisen vuoksi. Komissio aiheutti lisäksi ennen kaikkea rikosoikeudellisen menettelyn jatkumisen syyttämättäjättämispäätöksen jälkeen.

56 Kantaja katsookin kannekirjelmässä, että ”vaikka yksityisoikeudellisten vaatimusten esittäminen saattoi vaikuttaa komissiosta välttämättömältä unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi, [kantajaa] vastaan käydylle rikosoikeudelliselle menettelylle ei kuitenkaan ollut mitään perusteita – –, sillä komissio tiesi, ettei [kantajaa] voitu syyttää tietoisesta osallistumisesta ylempänä organisaatiossa olevien esimiestensä käyttöön ottamaan, sääntöjenvastaiseen myyntipisteiden hallinnointijärjestelmään”.

57 Edellä esitetystä voidaan päätellä, että koska toimet, joiden osalta kantaja pyytää apua henkilöstösääntöjen 24 artiklan nojalla, eivät ole Ranskan oikeusviranomaisten toimia (joiden laillisuutta ei sitä paitsi ole vakavissaan riitautettu, ks. edellä 51–53 kohta), vaan komission itsensä toteuttamia toimia, kyseistä säännöstä ei voida edellä 48 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan soveltaa käsiteltävässä asiassa.

58 Tämän perusteella komission väitettä, joka koskee toisen avustamispyynnön tutkimatta jättämistä sillä perusteella, ettei kantaja ole käyttänyt kaikkia kansallisia oikeussuojakeinoja, ei voida hyväksyä.

59 Edellä esitetystä seuraa, että väitteet, joita komissio esittää kumoamiskanteen tutkimatta jättämisen tueksi ja jotka koskevat uusien tosiseikkojen puuttumista ja henkilöstösääntöjen 24 artiklan soveltamisedellytysten täyttymättä jäämistä, on hylättävä.

Asiakysymys

60 Kantaja esittää toissijaisesti avustamispyyntöönsä nähden siltä varalta, että avustamispyyntö hylättäisiin, kanteessaan ja kannetta edeltäneessä hallinnollisessa valituksessaan, että komissio teki virheen, kun se ei ottanut huomioon, että kantaja oli toiminut väärinkäytösten paljastajana. Kantaja vetoaa tässä yhteydessä henkilöstösääntöjen 22 a artiklaan. Komissio on saanut tietää kantajan roolista tosiseikkojen paljastumisessa viimeistään sisäisen tarkastuksen yksikkönsä laadittua loppukertomuksen

vuonna 2003. Kantaja huomauttaa, että vaikka häneen olisi kohdistettu kurinpitomenettely, hän olisi voinut vedota henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevaan 21 artiklaan, jonka mukaan toimielin vastaa virkamiehen puolustautumiskuluista, jos virkamiestä ei rangaista kurinpitomenettelyn päätteeksi.

61 Kantaja kiistää osallistuneensa tarkoituksellisesti ongelmalliseen hallinnointijärjestelmään. Hän väittää ilmoittaneensa järjestelmää koskevista epäilyistään viipymättä. Hän ei tiennyt siitä, ettei varainhoidon valvonta ollut mukana myyntipisteiden verkoston toteutuksessa. Hän pyysi sisäistä tarkastusta ja sitä, että häneltä poistettaisiin allekirjoittamisvaltuudet. Hänet oli johdettu asiassa ansaan. Lisäksi hän oli saanut tietää vasta 10.4.2017, että hänen osaltaan oli aloitettu kurinpitomenettely.

62 Kantaja katsoo siis, että komissio laiminlöi velvollisuuden suojella väärinkäytösten paljastajia, ja tätä virhettä raskauttavat siviilioikeudellisten vaatimusten esittäminen, syyttämättäjättämispäätöksestä tehty valitus ja sitä seurannut 23.6.2014 annettua cour d'appel de Paris'n tuomiota koskenut kassaatiovalitus, joita voidaan pitää kantajaan kohdistuvina perusteettomina syytöksinä tietoisesta osallistumisesta varainhoitoasetuksen vastaiseen järjestelmään.

63 Kantaja katsoi siis, että hänelle aiheutunut vahinko muodostuu yhtäältä aineellisista vahingoista, jotka ovat aiheutuneet Ranskassa käydyn rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä syntyneistä 68 331 euron puolustautumiskuluista, ja toisaalta henkisestä kärsimyksestä, joka on aiheutunut siitä epäoikeudenmukaisuuden tunteesta, jota kantaja koki joutuessaan rikosoikeudellisen menettelyn kohteeksi sellaisten tosiseikkojen vuoksi, joiden paljastumista hän oli edesauttanut, ja josta hän vaatii 90 000 euron korvausta. Lisäksi kantaja vaatii komissiota lisäämään häntä koskeviin asiakirjoihin muistion, jossa tunnustetaan hänen asemansa väärinkäytösten paljastajana Eurostat-asiassa, jotta hänen ammatillinen kunniansa palautuisi.

64 Kantaja pitäytyy kanteessa olennaisin osin kannassaan. Se, ettei kantajan asemaa väärinkäytösten paljastajana otettu huomioon, on vastoin henkilöstösääntöjen 22 a artiklaa ja huolenpitovelvollisuutta. Se seikka, että kyseinen säännös lisättiin henkilöstösääntöihin vasta vuonna 2004, ei estä komissiota tunnustamasta vuonna 2016 väärinkäytösten paljastajan asemaa, jossa kantaja oli aikanaan toiminut henkilöstösääntöjen 11 ja 12 artiklasta johtuvien velvollisuuksiensa mukaisesti. Huolenpitovelvollisuus ja yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttävät, että komissio erottaa hänen tapauksensa muiden Eurostat-asiassa epäiltyjen henkilöiden tapauksesta.

65 Kantaja tuo kuitenkin esille, ettei komissio, joka sai viimeistään 22.10.2003 tiedon kantajan roolista, ilmoittanut kyseisestä roolista Ranskan oikeusviranomaisille, vaan se oli pitkittänyt hänen osaltaan vireille pantua rikosoikeudellista menettelyä perusteettomasti, vaikkei komissio voinut olla tietämättä, ettei kantaja ollut osallistunut tietoisesti myyntipisteiden järjestelmään. Kantajan mukaan se seikka, ettei komissio suojellut kantajaa kaikelta vahingolta pelkästään siitä syystä, että kantaja toimi yksikönpäällikkönä Eurostat-asian paljastuessa, on virkavirhe. Kantaja tuo vielä esille kurinpitomenettelystä, jonka komissio aloitti kantajan osalta, etteivät komission esittämät kurinpitomenettelyn päättämisen perusteet palauta kantajan ammatillista kunniaa, vaan ne antavat edelleen aiheen epäillä tapaa, jolla kantaja joutui jättämään tehtävänsä.

66 Kantaja väittää henkilöstösääntöjen 24 artiklan osalta, että komissio väittää virheellisesti vielä Cour de cassationin 15.6.2016 antaman tuomion jälkeenkin, että sen etu oli vastakkainen kantajan etuun nähden ja että tämän vuoksi avustaminen ei ole mitenkään mahdollista.

67 Komissio kiistää kantajan näkemyksen. Henkilöstösääntöjen 22 a artikla lisättiin henkilöstösääntöihin vasta 1.5.2004. Kantaja ei voinut moittia komissiota siitä, ettei komissio ollut myöntänyt kantajalle asemaa, jota ei ollut olemassa, kun tarkastuksen pyytämistä koskeva muistio annettiin. Se toteaa väitetystä huolenpitovelvollisuuden laiminlyönnistä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan huolenpitovelvollisuus ei anna mahdollisuutta myöntää sellaisia etuja, joita ei tarjota henkilöstösäännöissä. Se toteaa väitetystä vahingon kasvamisesta muutoksenhakukeinojen käyttämisen vuoksi käyttäneensä vain oikeuttaan. Se toteaa väitetystä kurinpitomenettelyn aloittamista koskevasta

virheestä, että on kiistatonta, ettei kurinpitomenettely johtanut mihinkään toimiin kantajan osalta, mikä selittää sen, ettei menettelystä ilmoitettu kantajalle. Pelkkä kurinpitomenettelyn muodollinen aloittaminen, joka ei ole tullut koskaan julki eikä johtanut minkäänlaisiin tutkintatoimiin, ei ole voinut aiheuttaa kantajalle vahinkoa.

68 Komissio muistuttaa henkilöstösääntöjen 24 artiklan väitetystä rikkomisesta, että sen mielestä kyseisen säännöksen nojalla esitetty toinen avustamispyyntö on jätettävä tutkimatta, ja komission mukaan kyseinen pyyntö on joka tapauksessa perusteeton siksi, että se koskee sellaisten kulujen korvaamista, jotka ovat aiheutuneet kantajalle väistämättä hänen vedotessaan syyttömyytensä tilanteessa, jossa komission edut ja kantajan edut ovat olleet koko ajan vastakkaiset, eikä sellaisten kulujen korvaamista, jotka olisivat aiheutuneet kantajalle puolustautumisesta häneen kohdistettuja kolmansien osapuolten toimia tai kolmansien osapuolten toteuttamia lainvastaisuuksia vastaan.

Vahingonkorvausvaatimukset

69 Henkilöstösääntöjen 22 a artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Virkamiehen on viipymättä ilmoitettava suoraan yksikkönsä päällikölle tai pääjohtajalleen tai, jos hän pitää sitä tarpeellisena, pääsihteerille tai vastaavissa viroissa toimiville henkilöille taikka Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF) sellaisista tehtäviään hoitaessaan tai niiden yhteydessä tietoonsa tulleista seikoista, jotka antavat aihetta olettaa petoksen tai korruption taikka unionin etuja vahingoittavan muun laittoman toiminnan mahdollisuutta, tai sellaisista virkatoimiin liittyvistä vakavista teoista, jotka voivat merkitä, että virkamiehelle kuuluvia velvollisuuksia ei ole noudatettu.

– –

3. Toimielin ei saa aiheuttaa haittaa virkamiehelle 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen tietojen toimittamisen johdosta edellyttäen, että virkamies on toiminut maltillisesti ja rehellisesti.”

70 Henkilöstösääntöjen 22 artikla, jossa asetetaan kaikille virkamiehille velvollisuus ilmoittaa seikoista, jotka antavat aihetta olettaa, että toiminta on laitonta tai ettei unionin virkamiehelle kuuluvia velvollisuuksia ole noudatettu (ks. vastaavasti tuomio 8.10.2014, Bermejo Garde v. ETSK, T-530/12 P, EU:T:2014:860, 103–106 kohta), tuli voimaan 1.5.2004.

71 Lisäksi on huomautettava, että kaikilla virkamiehillä, jotka olivat tehneet jo ennen 1.5.2004 aloitteen ja ilmoittaneet esimiehilleen tietoonsa tulleista lainvastaisuuksista tai henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien laiminlyönneistä, jotka saattoivat aiheuttaa vahinkoa unionin taloudellisille eduille, olisi ollut jo oikeus saada suojelua niiltä toimielimiltä, joiden palveluksessa he työskentelivät, tästä paljastamisesta mahdollisesti seuraavia kostotoimia vastaan sekä kyseisen toimielimen aiheuttamalta vahingolta, jos he olivat toimineet vilpittömästi.

72 On kuitenkin lisättävä, että vaikka tämä suojelu takaa virkamiehelle suojan toimielimen aiheuttamalta vahingolta, suojelun tarkoituksena ei voi olla virkamiehen suojaaminen tutkinnalta, jossa pyritään selvittämään, onko virkamies ollut itse osallisena paljastamiinsa sääntöjenvastaisuuksiin ja, jos on, missä määrin. Lisäksi virkamiehen aloite tällaisten sääntöjenvastaisuuksien paljastamiseksi voidaan katsoa lieventäväksi seikaksi, jos tutkimuksissa vahvistuu, että virkamies on ollut osallisena paljastamiinsa tosiseikkoihin, mahdollisissa seuraamusmenettelyissä, joita toimielin käynnistää näiden tutkimusten jälkeen, kuten on itse asiassa tuotu esille varapuheenjohtaja Šefčovičin komissiolle 6.12.2012 antamassa tiedonannossa, jossa esitettiin tietojen välittämistä vakavien väärinkäytösten paljastamisen yhteydessä koskevat suuntaviivat (SEC(2002) 679 final, 3 kohdan loppuosa).

73 Edellä esitetyn perusteella voidaan päätellä, että kantajan esille ottama väärinkäytösten paljastajan asema ei ollut joka tapauksessa sellainen, että kantajaa olisi voitu suojella sen nojalla menettelyiltä, joilla pyrittiin selvittämään hänen mahdollinen osallisuutensa ilmi tulleisiin seikkoihin.

74 Käsiteltävässä asiassa esille nouseva kysymys ei siis koske niinkään sitä, olisiko kantajan pitänyt hyötyä väärinkäytösten paljastajan asemasta, vaan sitä, onko komissio toiminut käsiteltävän asian erityiset tosiseikat huomioon ottaen lainvastaisesti, kun se aiheutti rikosoikeudellisen menettelyn jatkumisen syyttämättäjättämispäätöksen jälkeen.

75 Rikosoikeudellinen menettely jatkui syyttämättäjättämispäätöksen jälkeen ensin kyseistä päätöstä koskevan valituksen, sitten cour d'appel de Paris'n 23.6.2014 antamaa, kyseisen päätöksen vahvistanutta tuomiota koskevan kassaatiovalituksen johdosta, minkä osalta on muistettava, että mahdollisuus turvata oikeutensa tuomioistuinteitse ja siihen liittyvä tuomioistuinten harjoittama valvonta ovat ilmausta kaikille jäsenvaltioille yhteisten valtiosääntöperinteiden taustalla olevasta yleisestä oikeusperiaatteesta, joka vahvistetaan myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, 4.11.1950 Roomassa allekirjoitetun yleissopimuksen 6 ja 13 artiklassa (tuomio 15.5.1986, Johnston, 222/84, EU:C:1986:206, 17 ja 18 kohta ja tuomio 17.7.1998, ITT Promedia v. komissio, T-111/96, EU:T:1998:183, 60 kohta) sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklassa. Oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa on perusoikeus ja yleinen periaate, jolla taataan oikeuden kunnioittaminen, joten ainoastaan erityisen poikkeuksellisissa olosuhteissa voidaan toimielimen tuomioistuimessa nostama kanne katsoa virkavirheeksi (ks. vastaavasti tuomio 28.9.1999, Frederiksen v. parlamentti, T-48/97, EU:T:1999:175, 97 kohta).

76 Riippumatta siitä, miten syyttämättäjättämispäätös ja cour d'appel de Paris'n 23.6.2014 antama, kyseisen päätöksen vahvistanut tuomio on perusteltu ranskalaisen rikosasiaa käsitelleen tuomioistuimen katsoessa olennaisin osin, että todetut sääntöjenvastaisuudet johtuivat pikemmin unionissa hyväksytyn sääntelykehyksen mukautumattomuudesta kuin syyteharkintaan saatetuista virkamiehistä, jotka olivat etsineet ainoastaan Eurostatin edun mukaisia ratkaisuja tällaisessa mukautumattomassa sääntelykehityksessä, on käsiteltävässä asiassa katsottava, etteivät käsiteltävän asian olosuhteet vaikuta niin poikkeuksellisilta, että niiden perusteella voitaisiin päätellä, että mainitusta päätöksestä tehty valitus ja tätä tuomiota koskeva kassaatiovalitus olisivat komission virkavirhe. Tästä seuraa, ettei kantajan vaikuta olevan perusteltua vaatia korvausta henkisestä kärsimyksestä ja aineellisista vahingoista, joita rikosoikeudellisen menettelyn kohteena vuosina 2003–2016 olemisesta on aiheutunut.

Kumoamisvaatimukset

77 Komissio kieltäytyi vastaamasta kantajalle kansallisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä aiheutuneista puolustautumiskuluista sen jälkeen, kun kantaja oli vapautettu rikosoikeudellisista epäilyistä Cour de cassationin 15.6.2016 antamalla tuomiolla, mihin on todettava, että kyseisen kieltäytymisen perusteet, sellaisina kuin komissio ne esittää ensin avustamispyynnön hylkäämispäätöksessään ja sitten kannetta edeltäneen hallinnollisen valituksen hylkäämispäätöksessään vastaamatta selkeästi erinäisiin kantajan hallinnollisessa menettelyssä esittämiin näkökohtiin, paljastavat kuitenkin tosiasiallisen syyn, jonka vuoksi komissio hylkäsi toisen avustamispyynnön.

78 Kantajan esittämistä näkökohdista on todettava, että vaikuttaa siltä, että viittauksillaan henkilöstösääntöjen 22 a ja 24 artiklaan, joista on todettu, ettei jälkimmäistä voida soveltaa käsiteltävässä asiassa (ks. edellä 57 kohta) ja ettei ensimmäinen suojaa kantajaa mahdollisia rikosoikeudellisia menettelyjä tai kurinpitomenettelyjä vastaan (ks. edellä 73 kohta), kantaja halusi ilmaista niillä lähinnä, ettei ollut syyllinen Eurostat-asiassa.

79 Kantaja on tuonut esille hallinnollisen menettelyn alusta alkaen, että myyntipisteiden järjestelmä esiteltiin hänelle vakuuttavalla tavalla sääntöjenmukaiseksi ja päteväksi, että hän toimi vilpittömästi eikä ollut missään vaiheessa osallistunut tietoisesti riidanalaiseen järjestelmään, että hän oli paljastanut väärinkäytökset viipymättä ja että viime kädessä hänet oli johdettu ansaan. Hän oli hyvin vakuuttunut näkemyksestään, jota Ranskassa käydyssä rikosasiassa hänen edukseen annetut ratkaisut vielä vahvistivat, joten hän pyysi komissiota vastaamaan kansallisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä hänelle aiheutuneista kuluista sekä korvaamaan henkisen kärsimyksen, joka oli aiheutunut siitä epäoikeudenmukaisuuden tunteesta, jota hän oli kokenut komission evättyä suojelun huolimatta siitä, että hän oli paljastanut väärinkäytökset Eurostat-asiassa. Tästä samasta syystä kantaja oli pyytänyt, että häntä koskeviin asiakirjoihin lisätään muistio, jossa tunnustetaan hänen asemansa väärinkäytösten paljastajana, jotta hänen ammatillinen kunniansa palautuisi.

80 Kun kantaja oli vapautettu epäilyistä rikosoikeudellisessa menettelyssä, hän huomautti toisekseen ensin toisessa avustamispyynnössään ja sitten kannetta edeltäneessä hallinnollisessa valituksessaan, että vastaava tilanne kurinpitomenettelyssä olisi antanut hänelle oikeuden saada puolustautumiskulunsa korvattua henkilöstösääntöjen liitteessä XI olevan 21 artiklan mukaisesti.

81 Komissio ei vastannut selkeästi näihin kantajan esittämiin näkökohtiin hylätessään ensin avustamispyynnön ja sitten kannetta edeltäneen hallinnollisen valituksen. Komissio kiisti teknisin perustein kantajan väitteet, jotka koskivat henkilöstösääntöjen 22 a ja 24 artiklaa.

82 Komissio esitti kuitenkin väitteitä, jotka osoittavat, että sen kieltäytyminen hallinnollisessa menettelyssä kantajan kulujen vastaamisesta ei johtunut viime kädessä niinkään siitä, etteivät henkilöstösääntöjen kyseiset säännökset olleet teknisesti sovellettavissa, vaan pikemmin ja pohjimmiltaan siitä näkemyksestä, että kantaja oli syyllistynyt henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksiensa laiminlyöntiin.

83 Tämän vuoksi komissio piti itsepintaisen painokkaasti kiinni kahteen otteeseen – ensin avustamispyynnön ja sitten kannetta edeltäneen hallinnollisen valituksen hylätessään – siitä seikasta, että Cour de cassation oli vahvistanut 15.6.2016 antamassaan tuomiossa, että ”unionin talousarviosääntöjä ei ollut noudatettu”, ja tuonut esille, ettei syyteharkintaan saatettujen henkilöiden asian palauttamiseksi pääasiassa päättävän tuomioistuimen käsiteltäväksi ollut ”riittävää” syytä epäillä rikosta.

84 Lisäksi komissio arvioi kannetta edeltäneen hallinnollisen valituksen hylätessään, että se ”tavoitteli rikosoikeudellisen menettelyn aikana [kantajan] edun kanssa vastakkaista etua sillä seurauksella, ettei henkilöstösääntöjen 24 artikla voinut olla kyseisen menettelyn yhteydessä tai sen vuoksi aiheutuneen vahingon korvaamista koskevan avustamispyynnön perusteena edes siinä tapauksessa, että annettaisiin [syyttämättäjättämispäätöksen vahvistava] tuomio”.

85 On todettava, että vaikka todella pitää paikkansa ja on jopa ilmeistä, että komission etu oli vastakkainen kantajan edun kanssa rikosoikeudellisen menettelyn aikana, tämä etujen vastakkaisuus saattoi jatkua sen jälkeen, kun Cour de cassation vahvisti syyttämättäjättämispäätöksen, tietenkin vain siinä tapauksessa, että komissio katsoi edelleen kantajan laiminlyöneen henkilöstösääntöjen mukaiset velvollisuutensa, vaikka hänet oli vapautettu epäilyistä rikosasiassa.

86 Kantajaa syyllistävän komission näkemyksen pysyminen ennallaan jopa Cour de cassationin 15.6.2016 antaman tuomion jälkeen vahvistuu lisäksi vastinekirjelmästä.

87 Komissio toteaa nimittäin vastineessa, että ”syyttämättäjättämispäätöksen antamisen olosuhteet (päätöksessä tehdään varauma varojen väärinkäytön mahdollisuudesta) ja kurinpitomenettelyn mahdollisuudesta luopuminen eivät ole poistaneet asianosaisten etujen välistä vastakkainasettelua ja oikeuttavat komission pysymään päätöksessään olla myöntämättä apua”.

88 Vaikuttaa siis viime kädessä siltä, ettei komission päätös olla vastaamatta kantajalle kansallisessa rikosoikeudellisessa menettelyssä aiheutuneista kuluista perustu niinkään siihen, ettei henkilöstösääntöjen 24 artikla ollut teknisesti sovellettavissa – mistä komissio huomauttaa sitä paitsi, ettei se olisi muodostanut ylitsepääsemätöntä estettä mainituista kuluista vastaamiselle – vaan ”etujen vastakkaisuuteen” eli komission itsepintaiseen näkemykseen siitä, että kantaja oli laiminlyönyt henkilöstösääntöjen mukaiset velvollisuutensa.

89 Koska kantajaa vastaan ei kuitenkaan kohdistunut enää syytteitä kansallisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä eikä ranskalainen tuomioistuin ollut sitä paitsi nimennyt kantajaa missään vaiheessa henkilökohtaisesti varainhoitosääntöjen rikkojaksi ja koska kantajaan ei kohdistunut riidanalaisen päätöksen antamisen aikaan myöskään mitään kurinpidollista päätöstä, jossa todettaisiin henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien laiminlyönti, kantaja oli paitsi vapautettu epäilyistä Ranskassa käydyssä rikosoikeudellisessa menettelyssä, häntä koski myös väistämättä syyttömyysolettama henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien noudattamisen osalta.

90 Kantaja ei tietenkään esitä nimenomaisesti kanneperustetta, joka koskee syyttömyysolettaman loukkaamista. Tämä johtuu siitä, että kantaja vetoaa syyttömyydestään vakuuttuneena siihen suoraan riidanalaista päätöstä vastaan. Tällainen kanta sisältää kuitenkin väistämättä, a maiore ad minus, kuten kantaja lisäksi vahvisti istunnossa, vetoamisen syyttömyysolettamaa koskevan periaatteen loukkaamiseen erityisesti, kun kantaja tuo esille väitettyään ensin olevansa syytön (ks. edellä 79 kohta), että toiminnallaan ”komissio antoi aiheen epäillä tapaa, jolla kantaja joutui jättämään tehtävänsä, sekä kantajan ammatillista kunniaa”.

91 On muistettava, että syyttömyysolettaman periaatteella, joka on ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa ja perusoikeuskirjan 48 artiklan 1 kohdassa ilmaistu perusoikeus, annetaan yksityisille oikeuksia, joiden noudattamisen unionin tuomioistuimet takaavat (tuomio 4.10.2006, Tillack v. komissio, T-193/04, EU:T:2006:292, 121 kohta; tuomio 8.7.2008, Franchet ja Byk v. komissio, T-48/05, EU:T:2008:257, 209 kohta ja tuomio 12.7.2012, komissio v. Nanopoulos, T-308/10 P, EU:T:2012:370, 90 kohta).

92 Tätä periaatetta, joka kuuluu perusoikeuksiin (tuomio 8.7.1999, Montecatini v. komissio, C-235/92 P, EU:C:1999:362, 175 kohta ja tuomio 4.10.2006, Tillack v. komissio, T-193/04, EU:T:2006:292, 121 kohta), jotka ovat puolestaan oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden yleisiä periaatteita (tuomio 27.9.2006, Dresdner Bank ym. v. komissio, T-44/02 OP, T-54/05 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ja T-61/02 OP, EU:T:2006:271, 61 kohta), sovelletaan hallinnollisiin menettelyihin ottamalla huomioon kyseisten rikkomisten luonne sekä niihin liittyvien toimenpiteiden luonne ja ankaruus (ks. kilpailusääntöjen alalla tuomio 8.7.2004, JFE Engineering v. komissio, T-67/00, T-68/00, T-71/00 ja T-78/00, EU:T:2004:221, 178 kohta; tuomio 27.9.2006, Dresdner Bank ym. v. komissio, T-44/02 OP, T-54/05 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP ja T-61/02 OP, EU:T:2006:271, 61 kohta ja tuomio 5.10.2011, Romana Tabacchi v. komissio, T-11/06, EU:T:2011:560, 129 kohta). Tästä seuraa, että syyttömyysolettamaa sovelletaan myös, vaikkei syytettä ole nostettu, virkamieheen, jota epäillään henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksiensa niin vakavasta laiminlyönnistä, että OLAFin on perusteltua tutkia asia, minkä perusteella hallinto voi toteuttaa kaikki tarpeelliset toimenpiteet, myös ankarat (tuomio 28.3.2012, BD v. komissio, F-36/11, EU:F:2012:49, 51 kohta ja tuomio 29.4.2015, CJ v. ECDC, F-159/12 ja F-161/12, EU:F:2015:38, 154 kohta).

93 Kun komissio hylkäsi käsiteltävässä asiassa kantajan pyynnön, joka koski kansallisen rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä aiheutuneiden puolustautumiskulujen korvaamista, lähinnä sillä perusteella, että komission ja kantajan edut olivat edelleen vastakkaiset, komissio loukkasi kantajan syyttömyysolettamaa.

94 Komissio väitti istunnossa, että edut olivat säilyneet oikeutetusti vastakkaisina myös riidanalaisen päätöksen antamisen aikaan siksi, että päätös ”kurinpitoasian” käsittelyn lopettamisesta tehtiin vain muutamia päiviä myöhemmin, 10.4.2017, mutta tämä väite on hylättävä seuraavista syistä.

95 Ensinnäkin komissio puhuu epämääräisesti kantajaa vastaan aloitetun ”kurinpitoasian” olleen meneillään riidanalaisen päätöksen antamisen aikaan, mutta tämän kurinpitoasian olemassaoloa ei ole näytetty toteen ja lisäksi väite ei vaikuta pitävän paikkansa. Vaikuttaa nimittäin siltä, ettei asian CMS 04/002 avaaminen tammikuussa 2004 kantajan lainkäytöllisen koskemattomuuden poistamista koskevan pyynnön jälkeen tarkoita kurinpitomenettelyn eikä myöskään kantajaa koskevan hallinnollisen tutkimuksen aloittamista. Oli miten oli, kyseinen asia CMS 04/002 poistettiin sitä paitsi CMS-luettelosta (Case Management System, asiakirjojen hallintajärjestelmä) vuonna 2010 ja se on tuhottu sittemmin vuonna 2012 asiakirjojen säilyttämistä koskevan määräajan päätyttyä.

96 On siis joka tapauksessa niin, että vaikka kantajaa koskevan menettelyn oletettaisiin olleen meneillään riidanalaisen päätöksen antamisen aikaan, komissio ei voinut virhettä tekemättä hylätä toista avustamispyyntöä syyllistävän näkemyksensä perusteella ja päättää sitten väitetyn menettelyn pari päivää myöhemmin, koska menettelyn tarkoituksena oli nimenomaan vahvistaa tai kumota kyseinen näkemys.

97 Siltä osin kuin komissio väittää, että syyttömyysolettama alkoi koskea kantajaa vasta väitetyn menettelyn päättymispäivänä, on vielä huomautettava sivumennen, että yhtäältä virkamiestä koskee syyttömyysolettama kaikissa vaiheissa ennen hänen syyllisyytensä toteavan päätöksen tekemistä ja että toisaalta komissio on tosiasiassa jatkanut syyttömyysolettaman huomiotta jättämistä, kun asiaa on käsitelty unionin yleisessä tuomioistuimessa, kun se on huomauttanut puolustuksessaan, että ”kurinpitomenettelyn mahdollisuudesta luopuminen ei poistanut asianosaisten etujen välistä vastakkainasettelua”.

98 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että riidanalainen päätös perustuu syyttömyysolettaman loukkaamiseen, joten kyseinen päätös on kumottava, ja samalla muistutetaan, että komission on toteutettava tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.

Oikeudenkäyntikulut

99 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Saman työjärjestyksen 134 artiklan 2 kohdassa määrätään, että jos hävinneitä asianosaisia on useita, unionin yleinen tuomioistuin ratkaisee, miten kulut on jaettava näiden asianosaisten kesken.

100 Koska komissio on olennaisilta osin hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Vahingonkorvausvaatimukset hylätään.

2) Euroopan komission 28.3.2017 tekemä päätös, jolla Amador Rodriguez Prieton esittämä avustamispyyntö hylättiin, kumotaan.

3) Komissio vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Rodriguez Prieton oikeudenkäyntikulut.

Collins Barents Passer

Julistettiin Luxemburgissa 4 päivänä huhtikuuta 2019.

Allekirjoitukset